

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1970

BRNO 1971

LATÉNSKÉ SÍDLIŠTĚ V ČEJKOVICÍCH

(okr. Hodonín)

ZDENĚK KLANICA, AÚ ČSAV Brno

(Tab. 25)

30. listopadu 1970 provedli pracovníci mikulčické expedice AÚ ČSAV zjišťovací akci na rozsáhlém a bohatém pravěkém sídlišti v trati „Padělky od chobota“ jižně Čejkovic. Na nalezišti byla prováděna hluboká orba, kterou se narušily četné sídlištní objekty, podle ústního sdělení možná i kostrové hroby. Lokalita se nachází na jižním svahu nad malým potokem po obou stranách silnice z Čejkovic do Velkých Bílovic.

Byl zjištěn větší počet sídlištních objektů z různých období (únětická kultura, halštát, latén). Pro značný rozsah sídliště nebyl prováděn povrchový sběr. Nepodařilo se také ověřit zprávu o rozrušených kostrových hrobech, žádné stopy lidských kostí nebyly nalezeny.

K nejbohatším narušeným objektům patří rozsáhlá chata z laténského období. Provedený povrchový průzkum a menší sonda přinesly nejen nálezy keramiky, ale i zbytek tyglíku a kostěného předmětu, opatřeného na jednom konci dvěma většími zářezy a několika hroty.

Eine Latènezeitliche Siedlung in Čejkovice (Bez. Hodonín). Am 30. November 1970 führten die Angestellten der Mikulčicer Expedition des Archäologischen Institutes der Tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften eine Ermittlungsaktion in der ausgedehnten und reichen prähistorischen Siedlung in der Flur „Padělky od chobota“, südlich von Čejkovice durch. Auf diesem Fundplatz wurden durch Tiefpflügen zahlreiche Siedlungsobjekte gestört.

Zu den reichsten der gestörten Objekte gehört eine geräumige Hütte aus der Latènezeit. Die durchgeführten Oberflächenuntersuchungen und eine kleine Sonde erbrachten nicht nur Keramikfunde, sondern auch den Rest eines Schmelztiegels und eines Gegenstandes aus Knochen, der an einem Ende mit zwei kräftigen Kerben und einigen Spitzen versehen ist.

KELTSKÉ OPPIDUM HOSTÝN (OBEC CHVALČOV)

(okr. Kroměříž)

KAREL LUDIKOVSKÝ, AÚ ČSAV Brno

(Tab. 26–28)

Impozantní komplex Hostýnských vrchů, vévodící rozlehlé rovině Hané majestátní dominantou památného Hostýna poutal k sobě od dob romantismu (srv. jen RKK, báseň Jaroslav) stále četnější obdivovatele. Známy barokní poutní chrám soustřeďoval k sobě všechnu pozornost a význam pravěkého hradiska ustupoval do pozadí. Mimo nahodilé sběry, krátkodobé sondáže a mapování (K. J. Maška 1884, V. Houdek 1888, I. L. Červinka 1948, M. Kříž 1889, E. Šimek 1958, J. Slovák aj.) nebyla hradišti věnována větší pozornost. Tato situace se zrcadlí i v archeologické literatuře, v níž mimo drobné časopisecké články zůstává dodnes ojedinělou soubornou publikací práce J. Skutila (1940). Vyplnit tuto mezeru a splatit tak dluh této zajímavé, avšak neprávem opomíjené lokality vedlo AÚ ČSAV v Brně k tomu, že výzkum Hostýna a jeho okolí začlenil do systematického dlouhodobého státního plánu svých prací. Prvé odkryvy tohoto objektu byly zahájeny zjišťovacími sondami již v letošním roce. Poněvadž se jedná o vcelku nepříliš známé naleziště, považujeme za vhodné předeslat alespoň stručnou charakteristiku jeho prostředí a některé poznámky k jeho problematice.

Malebné Hostýnské vrchy, rozkládající se mezi Holešovem a Valašským Meziříčím, jsou jihozápadním výběžkem Bystřické skupiny severní části Moravských Bílých Karpat. Z jejich masívu vybíhá jako povlovný hřeben nejdále do úrodné roviny Hané vlastní Hostýn. Jeho východní a z části i západní úbočí jsou velmi srázná, nejpříkřejší je svah severní. Přístupová cesta, probíhající po povlovných jihozápadních úbočích, byla proti nížině kryta ve vyšších polohách skalnatým hřebenem až po své vyústění do „Slavkovské brány“. Před fortifikačním systémem se východně od ní v těchto místech rozkládala mírně svázná plocha, dobře chráněná proti severním větrům. Byla-li snad osídlena nebo používána k budování řemeslných objektů, ukáží budoucí výzkumy. Vnitřní plocha areálu hradiště je značně zvlněná. Nejvyšší bod je v místě rozhledny (736 m), na druhé nejvyšší části, která vytváří jakousi „akropoli“ (718 m) je zbudován zmíněný barokní poutní chrám. Severovýchodní díl hradiště s nejnižším místem při severním okraji má podobu přírodního „amfi- je možné rozhodnout pouze širšími odkryvy.

teátru". Celá plocha hradiště vymezená valy má zhruba trojúhelníkovitě ledvinovitý tvar o rozloze cca 19,72 ha a je obehnaná valem v délce 1857 m (starší měření). Podélná osa ve vzdušné linii podle nových měření je cca 700 m a směřuje od JJZ k SSV, maximální šíře cca 310 m.

Mocnost valového tělesa je úměrná sráznosti svahů. Ze strany jihozápadní, v okolí Slavkovské brány a na východ od ní, dosahuje výše 8–9 m a zhruba dvojnásobně šíře; v dalších směrech spolu se stoupající strmostí svahů se jeho výška úměrně snižuje. V severovýchodní části, kde je svah téměř nedostupný, je val místy nejzjistitelný vůbec. Na základě nákresu a poznámek, pořízených při stavbách na hradišti, známe pouze rámcově jednotlivé fáze budování opevnění. Základní těleso valu je zbudováno z hlíny, kamenů apod. materiálu a náleží nepochybně slezsko-platěnické fázi osídlení hradiště. Další menší zvýšení spolu se známkami určité změny fortifikačního systému je provedeno obdobnou technikou a náleží období laténskému. Obě tyto dosud zjištěné stavební periody jsou na plánu výrazně odlišeny jako „obrys starých valů“ od posledního zvýšení a úprav, pocházejících ze středověku až novověku. Struktura a konstrukce valového tělesa bude však znovu zkoumána a revidována, neboť některé rukopisné poznámky a okolnost, že zmíněný plán byl pořízen při hrubých stavebních pracích, neumožňujících jemnější pozorování, svědčí na komplikovanější situaci jednotlivých stavebních fází. Kromě toho nálezový inventář není synchronizován s jednotlivými vrstvami.

Z bran, umožňujících vstup do hradiště, organicky a bezvýhradně souvisí s fortifikačním systémem pouze tzv. „Slavkovská brána“, v jeho jihozápadním nároží. Lze ji označit jako doklad nejmohutnější brány klešovitého typu na Moravě vůbec (srv. k tomu W. Dehn, 1961). Mírné návrší před jejím západním křídlem nasvědčuje na zesílení obranného systému věží nebo podobnou stavbou; její datování je třeba objasnit výzkumem. Druhá, tzv. „Železná brána“, umožňuje průchod výhodným valovým tělesem do tzv. „amfiteátru“. Přesto, že nese stopy pozdějších úprav, je možné uvažovat o jejím pravěkém původu; důkaz musí ovšem podat terénní odkry. Všechny ostatní průlomy valem byly prokopány mezi lety 1568–1932 a souvisejí s funkcí poutního chrámu.

Existenčně závažným momentem pro život na hradisku bylo zásobování pitnou vodou. V nevelké vzdálenosti pod východním valem, u tzv. „Vodní kaple“, vytéká celoročně pramen pitné vody. Do této polohy byl stažen potrubím z vyšších poloh přímo ze skalní štěrbin. Nad tímto místem, avšak v areálu valů, byly dříve dvě vodní nádrže; jiná, dosud plynule zásobovaná pramenitou vodou, je v západním křídle Slavkovské brány. Byly-li pravěkého původu (cisterny?) je třeba ověřit výzkumem. Tato možnost by nebyla nepravděpodobná uvážíme-li, že podle nejnovějších geologických průzkumů je mocnost vodních pramenů v Hostýnských horách odvislá od geologické skladby terénu a během roku značně variabilní. Mimo shora uvedené vodní zdroje zmiňují se středověké záznamy ještě o dvou jiných, dnes již zasypaných pramenech, které vyvěraly přímo na hradisku.

Surovinovou základnu hradiska tvořila naleziště železných rud, nacházející se v bezprostředním okolí. O jejich vydatnosti svědčí nejlépe středověká kutací práva, zaniklá železářská ves Janče apod. Nevyjasněnou otázkou zůstává naleziště zlata, které umístil J. A. Komenský na své mapě Moravy z r. 1627 mezi svahy Černavy a Jehelníku (Soják, 1960, 160). Jsou značné pochybnosti o možnosti výskytu zlata vůbec ve zdejším geologickém složení terénu. J. Krumpholz (1940, 67) se zmiňuje „o občasných nálezech zlata v řečišti blízké Moštěnky“. Uvažuje se mj., že J. A. Komenský zaměnil bystřický Hostýn se zábřežským Hoštejnem atd. Nejméně přijatelná je v tomto směru záměna rudy s občasnými nálezy zlatých mincí (doložených písemnými prameny; nálezy se však nedochovaly). (J. Skutil 1940, 17–18; 1955, 104–105).

Blíží podrobnosti o rozložení dochovaných nálezů v terénu mimo známý depot kos pod mlýnským žernovem (xiv zastavení staré křížové cesty – viz plán) jsou velmi nejisté. Značná část vnitřní plochy hradiště je zastavbami a komunikacemi nenápadně zničena; další úpravy zastaralého zařízení budou nezbytné nutně. S přihlédnutím ke všem těmto aspektům byly provedeny v letošním roce zjišťovací sondáže menšího rozsahu, jejichž úkolem bylo zjištění intenzity osídlení jednotlivých částí hradiště a kvantitativní zastoupení jednotlivých kultur. Na základě těchto zjištění bude rozvržen plán výzkumu pro další sezóny.

První odkryv byl realizován pod místním hřbitovem čtvercovou metodou v linii předpokládaného směru osídlení. Byly zachyceny kúlové, do skály tesané jamky i horizontální úpravy podloží. Poněvadž tato plocha (amfiteátru) sloužila dříve jako pole a agrikulturní vrstva bývala orána ve zkoumané ploše téměř na skalnaté podloží, dochovala se kulturní vrstva jen v nepatrných krátech zahloubených částí terénu. U většiny nálezů je třeba předpokládat sekundární uložení a svou povahou reprezentují průřez celým osídlením hradiska. Intenzita výskytu byla velmi slabá (méně než 1/qm). Kontrolní sonda v nehlubší části amfiteátru měla za úkol zjistit, zda nebyly kulturní vrstvy splachovány do nižších poloh. Výsledek, pokud se týká mocnosti a bohatosti nálezů, nebyl ani v tomto směru podstatně odlišnější. Bylo-li osídlení mocnější na protějších (východních) svazích, ukáží budoucí výzkumy: tyto plochy však nejsou nikterak ohroženy. Podle výpovědí starých pamětníků, kteří dříve pracovali na hradisku, zvyšuje se koncentrace nálezů s blízkostí fortifikací. Snad k tomu napomáhala výhodná (závětrná) poloha a rovinnější základna terénu. Podle dosavadních předpokladů byly vlastní (svažné) plochy amfiteátru poměrně méně osídleny, a jak se zdá, spíše v obdobích starších nežli v laténském. Zda to snad souviselo s odchylnější funkcí této části hradiště

Třetí plocha byla odkrývána v blízkosti Slavkovské brány pod současným automobilovým parkovištěm. Tento citlivý uzel v blízkosti hlavního vstupu do hradiště, jehož význam ještě zesiluje velmi výhodná klimatická poloha, má rozhodující význam pro řešení otázek osídlení. V širším pojetí je třeba do něj zahrnout všechny k jihu svážené plochy od akropole hradiště. Vzhledem k řídkému lesnímu porostu je nejvýhodnější odkryv soustavou širokých sond. Pro nedostatek času i pracovních sil byla skryta pouze agrikulturní vrstva a rozpracována vrstva kulturní. Plošná koncentrace kulturně jednotných nálezů dává předpoklad pro zachycení základů sídelních nebo výrobních objektů. Vzhledem ke konfiguraci terénu není vyloučeno terasovité uspořádání staveb ve směru fortifikací.

Z nekeramických nálezů letošní sezóny lze upozornit na kamennou neolitickou sekerku (plocha B-1 „pod hřbitovem“) a bronzový náramek z cesty v blízkosti Slavkovské brány. Poznámky k tvarovému bohatství starších nálezů byly zveřejněny v AR (1971, 312 ad.) a budou souborně publikovány v připravované materiálové části, soustřeďující dosud známé muzejní nálezy. K celkové charakteristice je možno dodat, že tendence keramické výroby směřuje zde k větším a obsažnějším tvarům s důrazem na technologické provedení a praktičnost; podružnější zůstávají dokončující estetické úpravy. Poměrně časté jsou fragmenty velkých zásobnic. Charakteristická je příměs písku v keramických tvarech, označovaných na nížinných nalezištích jako „jemné zboží“. U tuhé keramiky je zřejmě dvojitý složení materiálu: jemná tuhová hlína a materiál s granulovaným (zrnitým) grafitem ve hmotě. Výjimečně se vyskytují u velkých zásobnicových tvarů nátěry okraje pryskyřicí. Dosud schází malované zboží a jemný inventář vůbec. Složitost vývoje poznání této lokality, jejíž nuance lze obtížně v krátkosti vysvětlit, staví nás před požadavek novými odkryvy získat doklady, které vyplní tyto mezery; dosavadní výsledky dávají pro to velmi slibné předpoklady.

Seznam literatury:

- Červinka, I. L., 1948: Hradiště a velehrady na Moravě. Uherské Hradiště.
Dehn, W., 1961: Zangentore an spätkeltischen Oppida. PA LII, 390—396.
Houdek, V., 1888. Hradisko hostýnské, ČVSMO V, 1—6,
Kříž, M., 1889: Kůlna a Kostelík, Brno.
Krumpholz, J.—Zapletal, F.—Hosák, L. 1940: Soudní okres Bystřický, Přerov.
Maška, K. J., 1884: Archeologická vycházka na Hostýn. Sborník musejního spolku Valaš. Meziříčí I, 1—4.
Skutil, J., 1940: Z pravěku Hostýna. Valašské Meziříčí.
Skutil, J., 1955: Znal Komenský nálezy duhovek z Hostýna? NumL 10, 104—105.
Sojak, F., 1960: K problému zlatých dolů v okolí Hostýna na Komenského mapě Moravy. Příroda jihozápadní Moravy I, 158—166.
Šimek, E., 1958: Poslední Keltové na Moravě. Brno.

Das keltische Oppidum Hostýn (Gemeinde Chvalčov, Bez. Kroměříž). Der imposante Komplex der Hostýner Berge, der mit der Dominante des denkwürdigen Hostýn die ausgedehnte Hana-Ebene beherrscht, zog schon seit der Zeit des Romantismus immer mehr Bewunderer an. Die bekannte Barockwallfahrtskirche konzentrierte allmählich alle Interessen auf sich, sodass die Bedeutung des vorgeschichtlichen Burgwalles in den Hintergrund trat. Ausser Zufallsfunden, kurzfristigen Sondierungen und Mappierung (K. J. Maška 1884, V. Houdek 1888, I. L. Červinka 1948, M. Kříž 1889, E. Šimek 1958, J. Slovák u. a.) wurde dem Burgwall keine Aufmerksamkeit gewidmet. Diese Situation ist in der archäologischen Fachliteratur deutlich, wo ausser kurzen Mitteilungen in Zeitschriften die zusammenfassende Arbeit von J. Skutil (1940) die einzige Publikation aus dieser Lokalität blieb. Um diese Lücke auszufüllen und dieser interessanten und zu Unrecht vergessenen Lokalität die gebührende Aufmerksamkeit zuzuwenden, veranlasste das Archäologische Institut der Tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften in Brno, die Erforschung von Hostýn und seiner Umgebung in den staatlichen Plan der systematischen langfristigen Arbeiten einzuschliessen. Die ersten Abdeckungen dieses Objektes wurden bereits heuer mit Ermittlungs sonden eingeleitet. Da es sich um einen weniger bekannten Fundplatz handelt, erachten wir es für wichtig, wenigstens in Kürze eine Charakteristik seiner Lage, sowie einige Bemerkungen über seine Problematik vorzuschicken.

Die malerischen Hostýner Berge, die sich zwischen Holešov und Valašské Meziříčí ausbreiten, sind die Ausläufer der Bystricer Gruppe des nördlichen Teiles der Mährischen Weissen Karpaten. Aus diesem Massiv läuft der eigentliche Holstýnkomplex als ein mässiger Kamm tief in die fruchtbare Hana-Ebene aus. Seine östlichen und teilweise auch westlichen Abhänge sind sehr abschüssig, am steilsten ist der Nordhang. Der Zugangsweg, der an den mässigen südwestlichen Hängen entlang führt, war in den höheren Lagen gegen die Niederung zu durch einen felsigen Kamm bis zu seiner Einmündung in das „Slavkover Tor“ gedeckt. Östlich vor dem Befestigungssystem breitet sich eine schwach abfallende Fläche aus, die gegen die Nordwinde gut geschützt ist. Ob diese Fläche besiedelt oder zur Errichtung von handwerklichen Objekten benützt war, werden die zukünftigen Forschungen zeigen. Die innere Fläche des Burgwalles ist ziemlich gewelt. Der höchste Punkt ist an der Stelle des Aussichtsturmes (736 m), am zweithöchsten Punkt, welcher die sog. „Akropolis“ bildet (718 m), ist die bereits erwähnte barocke Wallfahrtskirche erbaut. Der nordöstliche Teil des Burgwalles mit seiner tiefsten Stelle beim Nordrand hat die Gestalt eines natürlichen „Amphitheaters“. Die ge-

samte, durch Wälle begrenzte Fläche des Burgwalles hat eine annähernd dreieckige — nierenartige — Form im Ausmasse von 19,72 ha und wird von einem Wall von 1857 m Länge (ä'tere Messung) umgeben. Die Längsachse misst nach neueren Messungen in Luftlinie etwa 700 m und verläuft von SSW nach NNO, maximale Breite etwa 310 m.

Die Mächtigkeit des Wallkörpers ist entsprechend der Steilheit der Hänge. An der südwestlichen Seite, in der Nähe des „Slavkover Tors“ und östlich von ihm erreicht er eine Höhe von 8—9 m und etwa die doppelte Breite; in weiterer Richtung sinkt seine Höhe entsprechend der steigenden Schroffheit der Abhänge. Im nordöstlichen Teil, der beinahe unzugänglich ist, ist der Wall s'el'enweise überhaupt nicht nachweisbar. Auf Grund von Bauskizzen und Bemerkungen, die bei Bauten im Areal des Burgwalles gefertigt wurden, kennen wir nur rahmenmässig die einzelnen Phasen der Befestigungsanlage. Die Fundamente des Walles sind aus Lehm, Stein und anderen Material errichtet und gehören zweifellos der Schlesisch-Platënicer Besiedlungsphase des Burgwalles an. Eine andere kleine Erhöhung mit Anzeichen einer gewissen Änderung des Befestigungssystems ist in ähnlicher Technik ausgeführt und gehört in die Latënezeit. Diese beiden bisher festgestellten Bauperioden werden in den Skizzenplänen ausdrücklich als „Umrisse alter Wälle“ von jenen der letzten Erhöhung und Anlage aus dem Mittelalter und der Neuzeit unterschieden. Struktur und Konstruktion des Wallkörpers werden aber vom neuen untersucht und revidiert werden, denn einige handschriftliche Aufzeichnungen und der Umstand, dass der erwähnte Skizzenplan bei groben Bauarbeiten hergestellt wurde, die detaillierte Beobachtungen nicht ermöglichten, zeigen eine komplizierte Situation der einzelnen Bauphasen an. Ausserdem ist das Fundinventar nicht mit den einzelnen Schichten synchronisiert.

Von den Zugangstoren in den Burgwall hängt unzweifelhaft organisch mit dem Befestigungssystem nur das sog. „Slavkover Tor“ zusammen, das sich in der südwestlichen Ecke befindet. Man darf es als Beispiel des mächtigsten Tores von Zangentor — Typus in Mähren überhaupt ansehen (Vergl. W. Dehn, 1961). Die leichte Erhöhung vor seinem rechten Flügel weist auf eine Verstärkung des Abwehrsystems durch einen Turm hin; die Datierung dieses Tores muss erst durch weitere Untersuchungen geklärt werden. Das zweite sog. „Eiserne Tor“ ermöglicht einen Zutritt durch den östlichen Wallkörper in das sog. „Amphitheater“. Trotzdem diese Tor Spuren von späteren Eingriffen zeigt, kann man seine vorgeschichtliche Herkunft in Erwägung ziehen; Beweise hiefür müssen Terrainabdeckungen erbringen. Alle übrige Durchbruchstellen im Wall in der Zeit zwischen den Jahren 1568—1932 ausgeführt und hängen mit dem Bau und der Funktion der Wallfahrtskirche zusammen.

Ein lebenswichtiges Moment für die Existenz im Burgwall war die Versorgung mit Trinkwasser. Unweit unter dem östlichen Wall bei der sog. „Wasserkapelle“ fliesst eine ganzjährige Trinkwasserquelle. In diese Lage wurde sie durch eine Rohrleitung aus den höheren Lagen der Felspalten geführt. Oberhalb dieser Stelle, noch im Areal des Burgwalles, befanden sich früher zwei Wasserbehälter. Anderes, bisher dauernd mit fliessendem Quellwasser gefüllt, befindet sich im Westflügel des „Slavkover Tores“. Ob die Behälter (Zisternen?) vorgeschichtlicher Herkunft sind, muss durch künftige Untersuchungen geklärt werden. Diese Annahme erscheint aber nicht unmöglich, wenn wir bedenken, dass nach neuesten geologischen Forschungen die Stärke der Wasserquellen in der Hostýner Bergen von der geologischen Schichtung des Terrains abhängig und im Verlaufe der Jahreszeiten ziemlich variabel ist. Ausser den vorher erwähnten Wasserquellen werden in mittelalterlichen Aufzeichnungen noch zwei weitere, heute bereits verschüttete Quellen erwähnt, die direkt im Burgwall entsprangen.

Die Rohstoffgrundlage des Burgwalles bildeten Vorkommen von Eisenerz in der nächsten Umgebung. Von deren Ausgiebigkeit zeugen am besten mittelalterliche Schürfrechte, das untergegangene Erzbaudorf Janče u. a. Ungeklärt bleibt die Frage der Goldfundstellen, welche von J. A. Komenský auf seiner Landkarte von Mähren aus dem Jahre 1627 an die Hänge zwischen Černava und Jehelník verlegt werden (Soják 1960, 160). Es bestehen erhebliche Zweifel über das Vorkommen von Gold in der örtlichen geologischen Schichtung des Terrains überhaupt. J. Krumpholz (1943, 67) erwähnt „zeitweise Goldfunde im Flussbett des nahen Flüsschens Moštënka. Ausserdem wird ernstlich erwogen, ob J. A. Komenský nicht den Hostýn von Bystřice mit dem Hoštejn von Zábřeh verwechselte. Am wenigsten annenhmbar ist in dieser Beziehung die Verwechslung von goldhaltigen Erz mit zeitweiligen Funden von Goldmünzen (belegt durch schriftliche Quellen, die Funde selbst sind nicht erhalten (J. Skutil 1940, 17—18; 1955, 104—105).

Nähere Angaben über die Umstände der erhaltenen Funde im Terrain sind, ausser dem bekannten Sensendepot unter den Mülsteinen (xiv. Station des alten Kreuzweges — siehe Plan), sehr ungewiss. Ein bedeutender Teil der Innenfläche des Burgwalles ist durch Verbauung und Kommunikationsanlagen unwiderbringlich verloren; weitere Verbesserungen der veraltetsten Einrichtungen werden unbedingt notwendig. Im Hinblick auf diese Aspekte wurden im heurigen Jahre Ermittlungssonden kleineren Ausmasses gelegt, deren Aufgabe es war, die Intensität der Besiedlung in den einzelnen Teilen des Burgwalles, sowie die quantitative Vertretung der verschiedenen Kulturen festzustellen. Auf Grund der Ergebnisse dieser Untersuchungen wird dann der Plan für die Forschungen in den nächsten Jahren entworfen.

Die ersten Abdeckungen wurden unter dem örtlichen Friedhof in Quadratmethode in Richtung der vorausgesetzten Siedlungsrichtung durchgeführt. Es wurden in die Felsunterlage eingehauene Pfostengruben erfasst, auch horizontale Bearbeitung des Liegenden. Da diese Fläche (Amphitheater) als Feld diente und die Ackerscholle in der untersuchten Fläche beinahe bis zur Felsunterlage verackert war, erhielt sich die Kulturschicht nur in unbedeutenden Stücken in eingetieften Teilen des Terrains. Beim grössten Teil der Funde muss eine sekundäre Lagerung vorausgesetzt werden. Durch ihren Charakter repräsentieren sie einen Querschnitt der gesamten Besiedlung des Burgwalles. Die Intensität des Auftretens war eine sehr geringe (weniger als 1/qm). Durch eine Kontrollsonde an der tiefsten Stelle des „Amphitheaters“ sollte festgestellt werden, ob die Kulturschichten nicht in tiefere Lagen abgeschwemmt worden waren. Die Ergebnisse waren, was Dichte und Reichhaltigkeit der Funde anbelangt, auch hier nicht wesentlich anders. Ob die Besiedlung an den gegenüberliegenden Hängen eine dichtere war, werden künftige Untersuchungen zeigen; diese Flächen sind nicht gefährdet. Nach Angaben von alten Augenzeugen, die früher im Burgwall arbeiteten, erhöht sich die Fundkonzentration in der Nähe der Befestigungsanlagen. Vielleicht ist dies auch durch die günstige windgeschützte Lage und durch das ebenere Terrain bedingt. Nach den bisherigen Voraussetzungen waren die eigentlichen (abfallenden) Flächen des „Amphitheaters“ verhältnismässig schwächer besiedelt und wie es scheint, eher in älteren Perioden als in der Latènezeit. Vielleicht hängt dies mit der unterschiedlichen Funktion dieses Teiles des Burgwalles zusammen, was gleichfalls erst durch grössere Abdeckungen beurteilt werden kann.

Eine dritte Fläche wurde in der Nähe des „Slavkover Tores“ unter dem heutigen Autoparkplatz abgedeckt. Diese empfindliche Stelle in der Nähe des Hauptzuges in den Burgwall, dessen Bedeutung durch die sehr günstige klimatische Lage noch erhöht wird, hat entscheidenden Einfluss für die Beurteilung der Besiedlungsfrage. Im weiteren Sinn muss man zu dieser Fläche alle von der „Akropolis“ des Burgwalles nach Süden abfallenden Hänge einschliessen. Im Hinblick auf den lichten Waldbestand sind am vorteilhaftesten Abdeckungen durch ein System von breiten Sonden. Wegen Zeitmangel und dem Fehlen von Arbeitskräften wurde nur die Ackerschicht abgeräumt und die Kulturschicht voruntersucht. Die Flächenkonzentration der einheitlichen Kulturfunde bieten eine Voraussetzung für die Erfassung von Fundamenten von Siedlungs- und Erzeugungsobjekten. Mit Rücksicht auf die Konfiguration des Terrains ist eine terrassenartige Anlage der Bauten in Richtung des Befestigungen nicht ausgeschlossen.

Ausser den keramischen Funden der heurigen Saison fand sich ein neolithisches Steinbeil (Lage B-1 „pod hřbitovem“) und ein Bronzearmband vom Weg in der Nähe des „Slavkover Tores“. Mitteilungen über den Formenreichtum der älteren Funde wurden in den *Archeologické rozhledy* (1971) publiziert und werden zusammenfassend im Materialteil des in Vorbereitung befindlichen Sammelbandes aller bisher bekannten Museumsfunde veröffentlicht. Für die Gesamtcharakteristik kann hinzugefügt werden, dass die Tendenz der Keramikerzeugung nicht zu grösseren und umfangreicheren Formen neigt, bei Betonung der technologischen Ausführung und Zweckdienlichkeit, das ästhetische Moment ist untergeordnet. Verhältnismässig häufig fanden sich Fragmente grosser Vorratsgefässe. Charakteristisch ist die Beimischung von Sand bei keramischen Formen, die in Niederungsfundplätzen als „feine Ware“ bezeichnet werden. Bei der Graphittonkeramik zeigt sich zweierlei Zusammensetzung des Materials: feiner Graphitton und Material mit Beimischung von granuliertem Graphit. Ausnahmsweise kann bei grossen Vorratsgefässen auch ein Bestreichen mit Harz an den Rändern beobachtet werden. Bisher fehlt bemalte Keramik und feines Inventar überhaupt.

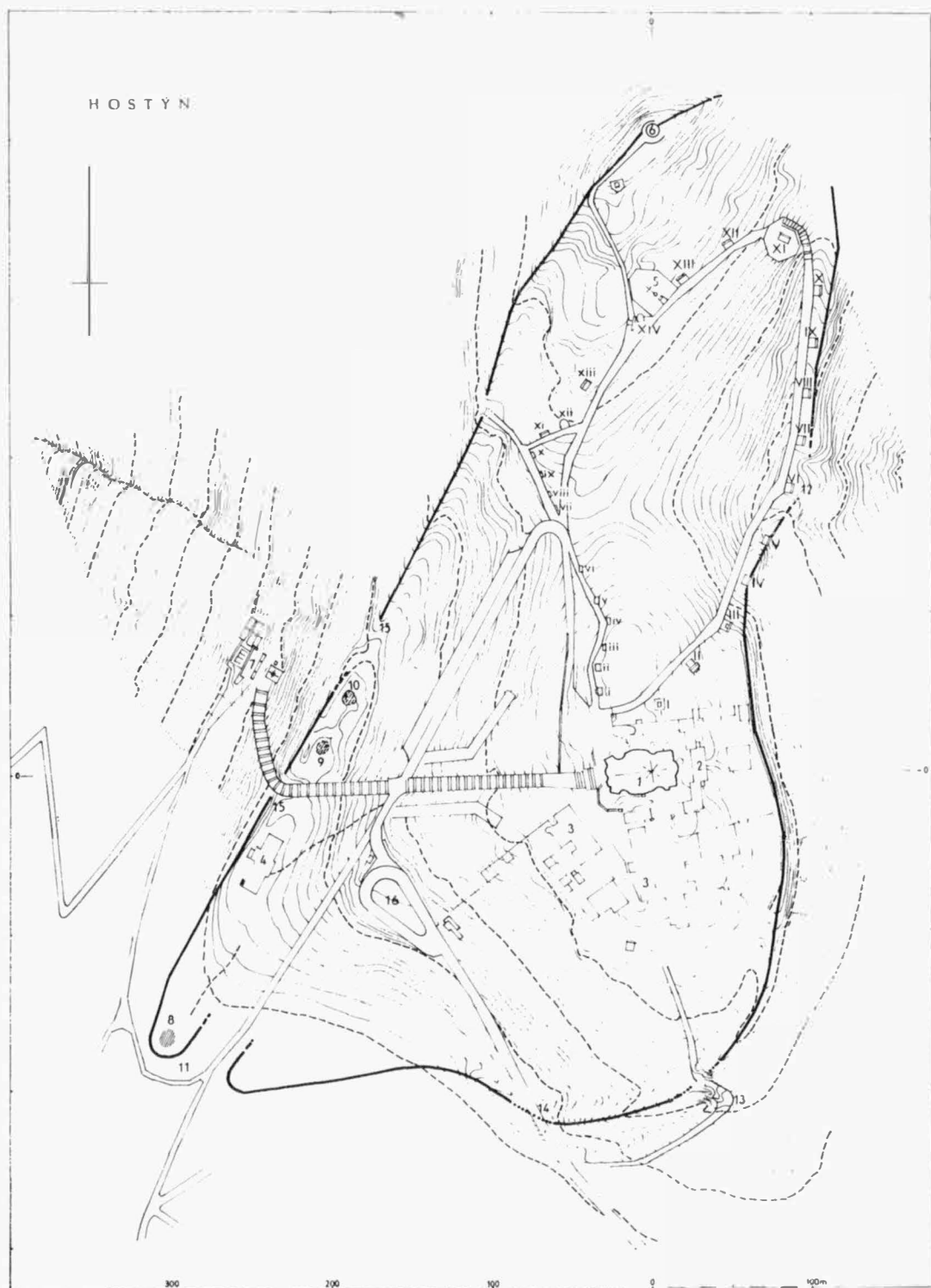
Das komplizierte Fortschreiten bei der Erforschung dieser Lokalität, deren Nuancen schwer in Kürze wiederzugeben sind, stellt uns vor die Aufgabe, durch neue Abdeckungen Beweise zu erhalten, welche alle Lücken ausfüllen. Die bisherigen Resultate bieten hiefür vielversprechende Voraussetzungen.

JÁMA Z DOBY ŘÍMSKÉ U POHOŘELIC (okr. Břeclav)

JOSEF UNGER, Regionální muzeum, Mikulov

Při výkopu silážní jámy u „Hornoleského dvora“ bylo porušeno několik jam, které se rýsovaly na profilu. Jedna jáma kruhového půdorysu o průměru 90 cm byla vybrána. Obsahovala tkalcovské závaží a střepy z nádob doby římské.

Eine Grube aus der römischen Kaiserzeit bei Pohořelice (Bez. Břeclav). In der Silagegrube beim Hof Hornoles wurde eine Grube aus römischer Kaiserzeit aufgedeckt.

Tab. 26

Hostýn (obec Chvalčov, okr. Kroměříž). Keltické oppidum Akropolis: 1 poutní chrám; 2 bývalý klášter; 3 sociální ústav (dříve poutní dům); 4 „Ověčárna“ (nyní hostinec); Amphiteatr; 5 hřbitov; i-xiii stará křížová cesta; 1-XIV nová křížová cesta; 6 rozhledna; 7 vodní pramen (kaple „Sv. voda“); 9, 10 přibližná poloha dříve zrušených vodních nádrží; brány: 11 Slavkovská brána; 2 Železná brána; nové průlomy valem: 13 k Rusavě; 14 silnice z r. 1932; 15 ke Svaté vodě; 16 parkoviště. — Keltisches Oppidum Akropolis: 1 Wallfahrtskirche; 2 ehemaliges Kloster; 3 Sozialanstalt (früher Pilgerhaus); 4 Schäferei (derzeit Gaststätte); Amphitheater; 5 Friedhof; i-xiii alter Kreuzweg; 1-XIV neuer Kreuzweg; 6 Aussichtsturm; 7 Wasserquelle (Kapelle „Heiliges Wasser“); 9, 10 ungefähre Lage früher liquidierten Wasserbehälter; Tore: 11 Slavkover Tor; 12 „Eisentor“; neuzeitliche Walldurchbrüche: 13 zu Rusava; 14 Strasse aus dem Jahre 1932; 15 zum „Heiligen Wasser“; 16 Parkplatz.

Tab. 27

Hostýn (obec Chvalčov, okr. Kroměříž). Slavkovská brána. 1 pohled z vnější strany (směrem od Slavkova); 2 pohled z arcálu hradiště (směrem ke Slavkovu). Situace z r. 1971. — Slavkov Tor 1 Blick von der Aussenseite der Befestigung; 2 Blick von der Innenseite der Befestigung. Situation im Jahre 1971.

Tab. 28

Hostýn (obec Chvalčov, okr. Kroměříž). 1 „Amfiteátr“, pohled z akropole a u iv zastavení křížové cesty směrem k severu; 2 val, pohled severně od průlomu ke „Svaté vodě“ (schodiště, č. 15 na plánu). Situace z r. 1971. – 1 „Amphitheater“, Blick von der Akropolis bei iv. Kreuzwegstation zum Norden; 2 Wallkörper nördlich vom Walldurchbruch zum „Heiligen Wasser“ (Treppenaufgang, Nr. 15 des Plans) Situation im Jahre 1971.

PD 1520
1970. (1971.)

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1970

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulik, DrSc
Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady: A. P. Löwensteinová, dr. R. Tichý
Kresby: Doc. dr. B. Klíma, A. Životská, R. Skopal
Na titulní obálce: Koflík z velatického pohřebiště ve Skalici
Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21
Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné